

Ім'я користувача:
Полтавський інститут економіки і права Полтавськи...

ID перевірки:
1016310961

Дата перевірки:
02.06.2024 15:47:23 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
04.06.2024 10:54:53 EEST

ID користувача:
100011299

Назва документа: Курсова робота_Тарасенко Олег Юрійович

Кількість сторінок: 26 Кількість слів: 4870 Кількість символів: 39912 Розмір файлу: 162.50 KB ID файлу: 1016107732

13.3% Схожість

Найбільша схожість: 2.4% з Інтернет-джерелом (<https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/4615/disertaciya-na>)

13.3% Джерела з Інтернету

862

Сторінка 28

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»

Полтавський фаховий коледж

Циклова комісія правознавства

Курсова робота

з дисципліни «Теорія держави та права» на тему:

«Нормотворчість як правова форма діяльності органів держави»

Виконав:

здобувач 1 курсу,

групи ПЗ-23-2 фмб-р1

Тарасенко Олег Юрійович

Науковий керівник: старший викладач

Стрілко Дмитро Леонідович

Полтава 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НОРМОТВОРЧОСТІ.....	5
РОЗДІЛ II. ПРОЦЕС НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	11
РОЗДІЛ III. ТЕХНІКО-ЮРИДИЧНА ДОСКОНАЛІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРАВОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ.....	18
ВИСНОВКИ.....	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	24

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Нормотворчість є ключовим аспектом функціонування будь-якої правової системи, адже вона забезпечує створення та регулювання правових норм, які впливають на всі сфери суспільного життя. В умовах постійного розвитку суспільних відносин та змін у соціально-економічному середовищі, ефективність нормотворчого процесу відіграє вирішальну роль у забезпеченні правопорядку та стабільності держави. Тема дослідження нормотворчості є актуальною, оскільки вона дозволяє глибше зрозуміти процеси створення законів та інших нормативних актів, а також виявити проблеми та знайти шляхи їх вирішення.

Актуальність даної курсової роботи також зумовлена необхідністю вдосконалення правової бази України в умовах євроінтеграційних процесів та глобалізації. Дослідження теоретичних та практичних аспектів нормотворчості дозволить визначити проблеми, які існують на сучасному етапі, та знайти шляхи їх вирішення, що сприятиме підвищенню ефективності нормотворчої діяльності в Україні.

Об'єктом дослідження є процес нормотворчості як явище правової діяльності.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти нормотворчої діяльності, а також механізми її вдосконалення в умовах сучасної України.

Метою дослідження є аналіз теоретичних основ та практичних аспектів нормотворчої діяльності, а також визначення шляхів підвищення ефективності нормотворчості в Україні.

Завдання дослідження:

1. Встановити співвідношення понять „нормотворчість” та „законотворчість”.
2. Проаналізувати принципи, на яких базується нормотворча

діяльність.

3. Класифікувати правотворчу діяльність за різноманітними критеріями.
4. Охарактеризувати функції нормотворчості.
5. Виокремити стадії та учасників нормотворчого процесу.
6. Провести аналіз сучасного стану нормотворчості в Україні.

Бібліографічний огляд літератури. Теоретико-методологічні засади вдосконалення нормотворчості досліджували Баймуратов М. О., Баран А., Скакун О.Ф., Безпалова О. І., Цвік М. В., Вороніна І. М., Дзюбенко О. Л., Кельман М. С., Мурашин О. Г., Лепех Ю., Михалюк С., Ничка Ю., Петришина М., Плавич В. П. Г., Скрипнюк О., Федоренко В., Чабур С.В., Шевченко Г., Шевчук О. А. та інші.

Відзначаючи здобутки зазначених науковців у формуванні та розвитку сучасних поглядів на нормотворчу діяльність, звернемо увагу на доцільність спрямування пізнавального потенціалу на певне доповнення, інколи переосмислення або розробку тих аспектів, що залишилися поза увагою вчених.

Методи дослідження. В ході дослідження були використані різноманітні методи:

- ✓ діалектичний метод;
- ✓ системно-функціональний метод;
- ✓ логічний метод;
- ✓ метод сходження;
- ✓ порівняльно-правовий метод.

Структура курсової роботи складається зі вступу, 3-ох розділів, висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ НОРМОТВОРЧОСТІ

Нормотворчість є важливим аспектом правової системи будь-якої держави, оскільки вона забезпечує створення та підтримання правопорядку через встановлення та регулювання правових норм. Правові норми є фундаментальними елементами права, що визначають поведінку суб'єктів у різних сферах суспільного життя, встановлюють права та обов'язки, а також забезпечують механізми їх реалізації.

Нормотворчість — це процес створення, зміни або скасування правових норм, здійснюваний уповноваженими на те органами або суб'єктами, з метою регулювання суспільних відносин. Вона включає в себе підготовку, обговорення, прийняття та публікацію нормативно-правових актів.

Нормотворчість відрізняється від законотворчості. Законотворчість — це процес, що виконується вищими представницькими органами держави або всім народом для прийняття, зміни або скасування нормативно-правових актів вищої юридичної сили, які називаються законами. В Україні законотворчість здійснюється Верховною Радою (Парламентом) або народом. Законотворчість є важливою складовою правотворчості. Результатом нормотворчості може бути будь-який нормативно-правовий акт, в той час як результатом законотворчості є лише закон [3, с. 178].

Основні характеристики нормотворчості:

1. Процедурність. Нормотворчість є систематичною і послідовною діяльністю, що проходить через кілька стадій.
2. Творча діяльність. У процесі нормотворчості створюються нові правові норми або змінюються існуючі.
3. Регулювання суспільних відносин. Кінцевою метою нормотворчості є встановлення правил поведінки, які сприяють порядку і стабільності в суспільстві [9, с. 207].

Суть нормотворчості полягає у створенні нормативної бази, яка відповідає потребам суспільства і забезпечує ефективне правове регулювання.

Цей процес включає кілька ключових елементів:

1. Виявлення суспільних потреб. Для того щоб правові норми відповідали реаліям суспільного життя, необхідно враховувати актуальні потреби та проблеми суспільства. Це здійснюється через аналіз соціально-економічних умов, наукові дослідження, громадські обговорення тощо.

2. Проектування правових норм. На основі виявлених потреб розробляються проекти нормативно-правових актів. Це складний процес, що включає юридичне та технічне формулювання норм, їх систематизацію та перевірку на відповідність принципам права.

3. Обговорення та прийняття. Проекти нормативних актів проходять етапи обговорення, що можуть включати експертні оцінки, громадські слухання та обговорення у законодавчих органах. Після цього здійснюється їх офіційне прийняття компетентними органами.

4. Публікація та набуття чинності. Після прийняття нормативно-правові акти підлягають офіційній публікації, що забезпечує їх доступність для громадськості. Важливим аспектом є встановлення дати набуття чинності, з якої нові норми стають обов'язковими для виконання.

5. Застосування та контроль. Після набуття чинності норми права застосовуються відповідними органами та суб'єктами. Важливою складовою є контроль за виконанням правових норм, що забезпечує їх ефективність та відповідність встановленим цілям [18, с. 420].

Нормотворчість не є статичним процесом. Вона постійно вдосконалюється і адаптується до змін у суспільстві. Ефективність нормотворчості залежить від багатьох факторів, включаючи професіоналізм законодавців, участь громадськості у процесі створення норм та наявність зворотного зв'язку між владою і суспільством. В Україні процес нормотворчості особливо актуальний в умовах реформування правової системи та інтеграції до міжнародних правових стандартів.

Нормотворча діяльність базується на певних принципах, які забезпечують її ефективність, законність і відповідність потребам суспільства. Принципи

нормотворчої діяльності виступають як основні правила та керівні ідеї, які спрямовують і регулюють процес створення правових норм. Дотримання цих принципів є необхідною умовою для забезпечення якості та справедливості законодавства [15, с. 331].

Основні принципи нормотворчої діяльності:

1. Законність. Нормотворча діяльність повинна здійснюватися в межах і на підставі чинного законодавства. Всі нові правові акти мають відповідати Конституції та іншим нормативним документам вищої юридичної сили.

2. Демократизм. Важливою складовою нормотворчого процесу є участь громадськості. Це може здійснюватися через громадські обговорення, публічні слухання, консультації з експертами та залучення різних соціальних груп до процесу обговорення проектів нормативних актів.

3. Гуманізм. Правові норми повинні бути спрямовані на захист прав і свобод людини, забезпечення соціальної справедливості та створення умов для гідного життя кожного члена суспільства.

4. Науковість. Нормотворча діяльність повинна базуватися на наукових дослідженнях, аналітичних даних та передовому досвіді. Це передбачає використання сучасних методів правового аналізу, прогнозування соціально-економічних наслідків і врахування наукових рекомендацій.

5. Системність і комплексність. Правові норми повинні бути взаємопов'язаними та узгодженими між собою, утворюючи єдину систему. Комплексний підхід передбачає врахування всіх аспектів регульованих відносин і забезпечення гармонійного розвитку всіх сфер суспільного життя.

6. Прозорість і відкритість. Процес нормотворчості має бути максимально прозорим і відкритим для суспільства. Це включає публікацію проектів нормативних актів, доступ до інформації про стадії їх розробки та обговорення, а також звітування про результати прийняття і реалізації правових норм.

7. Правова визначеність. Правові норми повинні бути чіткими, зрозумілими і однозначними. Це забезпечує їх правильне тлумачення і

7

застосування, а також сприяє правовій передбачуваності та стабільності.

8. Ефективність і доцільність. Правові норми мають бути ефективними у досягненні поставлених цілей і доцільними з точки зору затрат і результатів. Це передбачає оптимальне використання ресурсів і максимальний позитивний ефект від їх застосування.

9. Стабільність і гнучкість. Законодавство повинно бути достатньо стабільним, щоб забезпечити правову впевненість, але водночас гнучким, щоб швидко реагувати на зміни в суспільстві та економіці. Це вимагає регулярного перегляду і вдосконалення правових норм [13, с. 192 - 193].

Дотримання принципів нормотворчої діяльності є необхідною умовою для створення якісного, справедливого та ефективного законодавства. Вони забезпечують:

- Гармонізацію законодавства. Принципи сприяють узгодженості та системності правових норм, що утворюють єдину правову систему.

- Захист прав і свобод громадян. Забезпечення гуманістичного підходу дозволяє створювати норми, що захищають права і свободи людини.

- Ефективність правового регулювання. Принципи ефективності та доцільності сприяють створенню норм, що мають максимальний позитивний вплив на суспільство.

- Довіру до законодавства. Прозорість і відкритість нормотворчого процесу підвищують довіру громадян до законодавства і державних інститутів [20, с. 301].

Таким чином, принципи нормотворчої діяльності виступають як основні орієнтири, що забезпечують якість і справедливість правових норм, створюваних у процесі нормотворчої діяльності.

Функції правотворчості – це основні напрямки діяльності компетентних органів з встановлення, зміни або скасування правових норм, створення й розвитку системи законодавства та інших форм права. До цих функцій входять такі:

1. Функція первинного регулювання суспільних відносин, яка

здійснюється шляхом прийняття нових нормативно-правових актів тоді, коли певні суспільні відносини отримують формальну визначеність вперше.

2. Функція оновлення правового матеріалу, що включає зміну або скасування застарілих нормативно-правових актів, які не відповідають потребам суспільного розвитку та сучасному стану законодавства.

3. Функція ліквідації прогалин у праві, тобто часткового або повного усунення пропусків у правовому регулюванні певних відносин шляхом формулювання відсутніх правил поведінки.

4. Функція систематизації нормативно-правового матеріалу, яка полягає у впорядкуванні, об'єднанні та доповненні нормативних актів з метою створення єдиного, зручного для користування, побудованого на наукових засадах нормативного кодифікованого акта [8, с. 15].

Правотворчість — це процес створення правових норм. Класифікація правотворчості може бути здійснена за різними ознаками. Ось деякі основні види класифікації правотворчості:

1. За суб'єктом правотворчості:

- Парламентська правотворчість, коли правові норми приймаються парламентом чи конгресом.

- Адміністративна (виконавча) правотворчість, коли правові норми приймаються виконавчими органами держави, наприклад, урядом чи президентом.

- Судова правотворчість, коли правові норми формуються судовою практикою [14, с. 47].

2. За методом правотворчості:

- Законодавча правотворчість, коли правові норми приймаються у вигляді законів або інших формальних актів.

- Правопрецентна правотворчість, коли правові норми формуються на основі судової практики і правопрецентних рішень.

3. За характером правотворчості:

- Основна правотворчість, коли створюються нові правові норми.

- Підпорядкована (вторинна) правотворчість, коли створюються акти, які деталізують або застосовують основні правові норми.

4. За способом ухвалення правових норм:

- Консенсусна правотворчість, коли прийняття правових норм відбувається шляхом досягнення консенсусу між усіма учасниками правотворчого процесу.

- Мажоритарна правотворчість, коли прийняття правових норм відбувається за допомогою голосування більшістю голосів.

5. За територією дії:

- Національна правотворчість, коли правові норми створюються для дії на території однієї держави.

- Міжнародна правотворчість, коли правові норми створюються для дії на міжнародному рівні (наприклад, угоди, конвенції тощо) [23, с. 34 - 35].

Це лише загальна класифікація, існує багато інших варіантів, залежно від конкретного критерію, який вибирається для класифікації.

РОЗДІЛ II. ПРОЦЕС НОРМОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нормотворчий процес — це складний, багатоетапний процес створення, зміни або скасування правових норм, який здійснюється уповноваженими органами або суб'єктами. Він охоплює декілька послідовних стадій, кожна з яких має свою специфіку та значення. Розуміння цих стадій є важливим для забезпечення ефективності нормотворчої діяльності та створення якісного законодавства.

Основні стадії нормотворчого процесу

1. Підготовка проекту нормативно-правового акта;

- Виявлення потреби. Визначення необхідності прийняття нового нормативного акта або внесення змін до існуючого. Це може бути зумовлено суспільними змінами, новими викликами, міжнародними зобов'язаннями або виявленими прогалинами в законодавстві.

- Ініціатива. Висування пропозиції щодо розробки нормативного акта, яка може виходити від органів державної влади, громадських організацій, наукових установ або громадян.

- Розробка концепції. Визначення основних положень майбутнього нормативного акта, його цілей, завдань та очікуваних результатів.

- Написання тексту проекту. Складання тексту проекту нормативного акта відповідно до вимог юридичної техніки та законодавчих стандартів.

2. Обговорення проекту нормативно-правового акта:

- Внутрішнє обговорення. Попередній розгляд проекту у відповідних структурних підрозділах органу, який його розробляє. Внесення коректив та уточнень.

- Експертне обговорення. Залучення до обговорення науковців, фахівців у відповідній галузі, а також представників громадських організацій для оцінки проекту та внесення пропозицій.

- Громадське обговорення. Публічне представлення проекту для

обговорення широкою громадськістю, збір зауважень та пропозицій від громадян, організацій та інших зацікавлених суб'єктів.

3. Прийняття нормативно-правового акта:

- Внесення проекту на розгляд компетентного органу. Проект нормативного акта передається до органу, уповноваженого його приймати (парламент, уряд, місцеві ради тощо).

- Обговорення в компетентному органі. Проведення обговорень у комітетах, комісіях або пленарних засіданнях компетентного органу. Внесення поправок та коректив до проекту.

- Голосування та прийняття рішення. Після обговорення проекту проводиться голосування. У разі схвалення проекту більшістю голосів, нормативний акт вважається прийнятим.

4. Підписання та публікація нормативно-правового акта:

- Підписання. Прийнятий нормативний акт підписується керівником органу, що його прийняв, або іншою уповноваженою особою.

- Офіційна публікація. Нормативний акт публікується в офіційних джерелах (газети, журнали, інтернет-ресурси тощо), що забезпечує його доступність для громадськості та набуття чинності.

5. Вступ у дію та реалізація нормативно-правового акта:

- Встановлення дати набрання чинності. Нормативний акт набирає чинності з дати, визначеної в його тексті, або з моменту його офіційного опублікування.

- Застосування. Компетентні органи та суб'єкти права застосовують норми нового акта у відповідних правовідносинах.

- Контроль за виконанням. Здійснення нагляду за виконанням норм акта, виявлення порушень та вжиття заходів для їх усунення.

6. Оцінка та вдосконалення нормативно-правового акта:

- Моніторинг та оцінка. Аналіз ефективності дії нормативного акта, виявлення його позитивних та негативних аспектів, оцінка досягнення поставлених цілей.

- Внесення змін та доповнень. На основі результатів моніторингу можуть бути розроблені та прийняті зміни чи доповнення до нормативного акта з метою його вдосконалення [22, с. 523].

Кожна зі стадій нормотворчого процесу має важливе значення для забезпечення якості та ефективності прийнятих нормативно-правових актів. Дотримання послідовності та вимог на кожній стадії сприяє створенню обґрунтованих, зрозумілих і дієвих правових норм, які відповідають реальним потребам суспільства. Це також забезпечує прозорість та відкритість нормотворчого процесу, підвищує довіру громадян до законодавства та правових інститутів.

Нормотворчий процес передбачає участь різних суб'єктів, кожен з яких виконує певну роль і має конкретні повноваження в межах своєї компетенції. Учасники нормотворчого процесу можуть бути класифіковані за різними критеріями, такими як рівень їх участі, тип компетенції, організаційна структура тощо. Їх взаємодія і спільна робота забезпечують ефективність і легітимність процесу створення правових норм.

Основні учасники нормотворчого процесу:

1. Державні органи:

- Законодавчі органи. Парламент (Верховна Рада України) є головним органом, уповноваженим приймати закони. Парламент виконує функції обговорення, корегування та прийняття законопроектів.

- Виконавчі органи. Кабінет Міністрів України та міністерства розробляють і вносять пропозиції щодо прийняття нових законів, а також розробляють підзаконні нормативні акти. Вони відповідають за реалізацію прийнятих законів.

- Президент. Глава держави може ініціювати розробку законопроектів, накладати вето на прийняті закони, а також видавати укази та розпорядження, що мають нормативний характер.

- Судові органи. Конституційний Суд України може приймати рішення щодо відповідності законів Конституції, а інші суди – формувати

правозастосовну практику, впливаючи на нормотворчий процес через свої рішення.

2. Місцеві органи влади:

- Місцеві ради. Уповноважені приймати нормативно-правові акти місцевого значення, що регулюють життя громади на відповідній території.

- Виконавчі комітети місцевих рад. Реалізують рішення місцевих рад, готують проекти місцевих нормативних актів.

3. Спеціальні органи та установи:

- Національні комісії та агентства. Спеціалізовані органи, які можуть бути створені для розробки нормативних актів у певних галузях (наприклад, Антимонопольний комітет, Національне агентство з питань запобігання корупції).

- Експертні ради та комітети. Групи експертів, які оцінюють проекти нормативних актів, надають рекомендації та висновки щодо їх змісту та доцільності.

4. Громадські організації та об'єднання:

- Неурядові організації. Мають можливість брати участь у громадських обговореннях проектів нормативних актів, подавати пропозиції та зауваження.

- Професійні асоціації. Асоціації юристів, економістів та інших фахівців можуть надавати експертні висновки та брати участь у розробці законодавства.

5. Ініціативні групи громадян можуть організувати петиції, кампанії з підтримки або протидії певним законопроектам.

6. Наукові установи та експерти:

- Науково-дослідні інститути та університети. Здійснюють наукові дослідження, що слугують основою для розробки нових законів і нормативних актів. Можуть надавати експертні висновки та аналіз проектів.

- Експерти з різних галузей. Притягуються для проведення експертиз та надання рекомендацій щодо проектів нормативних актів.

7. Міжнародні організації та інституції:

14

- Міжнародні організації. Організації, такі як ООН, Європейський Союз, Рада Європи, можуть впливати на нормотворчий процес через надання рекомендацій, укладання міжнародних договорів та впровадження стандартів.

- Іноземні уряди та їхні представництва можуть надавати допомогу в розробці законодавства, а також впливати на нормотворчий процес через дипломатичні канали [5, с. 98].

Участь різних суб'єктів у нормотворчому процесі забезпечує:

- Демократичність. Врахування думок та інтересів різних груп населення, що підвищує легітимність і справедливість прийнятих норм.
- Ефективність. Залучення фахівців і експертів сприяє створенню якісних і обґрунтованих нормативних актів.
- Прозорість. Відкритість процесу нормотворчості для громадськості запобігає зловживанням владою і сприяє довірі до законодавчої діяльності.
- Адаптивність. Залучення міжнародних організацій та врахування міжнародного досвіду сприяє адаптації національного законодавства до сучасних викликів і міжнародних стандартів [1, с. 108].

Таким чином, різноманітність учасників нормотворчого процесу забезпечує його комплексність, всебічність і відповідність реальним потребам суспільства.

Нормотворчий процес є важливою складовою соціального життя суспільства, і відображає його потреби, цінності та інтереси. Вплив суспільства на нормотворчий процес відбувається через різні механізми і має значний вплив на формування та реалізацію законодавства.

Основні аспекти впливу суспільства на нормотворчий процес:

1. Громадське обговорення та консультації. Участь громадськості у обговоренні проектів нормативних актів є важливою складовою впливу суспільства на нормотворчий процес. Це дозволяє залучити різні групи населення до обговорення та надати можливість висловити свої погляди та

зауваження щодо запропонованих законодавчих ініціатив. Громадські слухання. Організація громадських слухань є засобом, який дозволяє залучити представників різних груп і організацій до обговорення проектів законодавчих актів. Це сприяє підвищенню відкритості і прозорості нормотворчого процесу.

2. Петиції та громадський тиск. Громадяни можуть виступати з петиціями щодо прийняття, зміни або скасування законів. Петиції є важливим механізмом впливу суспільства на законодавство, оскільки вони виражають масову підтримку або незгоду з певними нормами. Громадський тиск. Громадські організації, активісти та інші групи можуть використовувати громадський тиск для впливу на законодавців і виконавчу владу. Це може включати масові акції, пікетування, публічні кампанії тощо.

3. Експертна та наукова підтримка. Результати наукових досліджень і експертні висновки можуть впливати на формулювання нових законодавчих ініціатив. Наукові установи, університети та дослідницькі інститути можуть надавати обґрунтування та рекомендації щодо необхідності та змісту нових норм. Урядові та громадські експертні ради, а також консультації з професійних асоціацій, можуть надавати цінний експертний внесок у процес нормотворення.

4. Міжнародний вплив. Участь України в міжнародних організаціях, укладання міжнародних договорів та дотримання міжнародних стандартів можуть впливати на розробку та прийняття внутрішньодержавних норм. Міжнародна експертиза. Міжнародні організації та держави-партнери можуть надавати рекомендації та експертну допомогу в процесі створення та вдосконалення законодавства [11, с. 154].

Вплив суспільства на нормотворчий процес має вирішальне значення для демократичного та ефективного управління країною. Цей вплив сприяє забезпеченню відповідності законодавства реальним потребам та цінностям громадян, забезпечує прозорість і відкритість у прийнятті рішень, а також підвищує довіру громадськості до державних інституцій.

Крім того, вплив суспільства дозволяє врахувати різноманітність інтересів і точок зору, що сприяє створенню більш об'єктивного та

компромісного законодавства. Це робить нормотворчий процес більш гнучким і адаптивним до змін у суспільстві та в економіці.

РОЗДІЛ III. ТЕХНІКО-ЮРИДИЧНА ДОСКОНАЛІСТЬ ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ ЯКОСТІ ПРАВОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ

Важливим критерієм оцінки якості правотворчого процесу є його техніко-юридична досконалість.

Законодавчий процес - це систематизована послідовність дій і процедур, які застосовуються при розробці, обговоренні, прийнятті, впровадженні та оцінці законів або інших нормативних актів. Цей процес включає в себе ряд етапів, від ініціювання законодавчої ініціативи до прийняття і виконання закону. Основними учасниками законодавчого процесу є законодавці, виконавча влада, а також громадяни та інші зацікавлені сторони.

Законодавча техніка - це система принципів, методів та правил, які використовуються при підготовці та написанні законодавчих актів з метою їх чіткості, логічності, доступності і правової точності. Основні аспекти законодавчої техніки включають правову техніку, що визначає правила використання юридичних термінів та конструкцій, а також структуру тексту нормативного акта [10, с. 327].

Ці два поняття є важливими для зрозуміння та аналізу правотворчого процесу та забезпечення якості законодавства в будь-якій країні.

Оцінка якості законодавчих актів є важливою складовою правової діяльності будь-якої країни. Вона дозволяє забезпечити ефективність законодавчого процесу, відповідність законів міжнародним стандартам та національним правовим нормам, а також їхню зрозумілість та юридичну точність. Нижче наведені основні критерії оцінки якості законодавчих актів:

1. Юридична точність. Визначення термінів і понять у відповідності зі справжнім значенням. Уникнення недоліків, що містять неясності щодо мети закону або механізмів його застосування.

2. Чіткість та доступність. Законодавчий акт повинен бути написаний просто та зрозуміло, щоб будь-який громадянин міг зрозуміти його без спеціалізованого юридичного навчання. Використання легкозрозумілих термінів і фраз, уникнення складних або архаїчних виразів.

3. Логічність і послідовність. Законодавчий акт має мати логічну структуру і послідовність положень. Чітке і систематичне викладення вимог і правил.

4. Пропорційність і необхідність. Законодавчий акт повинен бути пропорційним і обґрунтованим відповідно до проблеми, яку він має вирішити. Уникнення надмірних та необґрунтованих обмежень прав і свобод громадян.

5. Узгодженість з існуючим законодавством. Законодавчий акт повинен бути узгодженим з існуючим законодавством країни. Уникнення суперечливих положень та дублювання норм.

6. Відповідність міжнародним стандартам. Законодавчий акт повинен відповідати міжнародним зобов'язанням країни, якщо вони існують. Забезпечення відповідності міжнародним стандартам прав людини та правам меншин.

7. Публічність і відкритість. Законодавчий процес повинен бути відкритим і прозорим. Громадськість повинна мати можливість брати участь у формуванні та обговоренні законодавчих ініціатив.

8. Ефективність і реалізованість. Законодавчий акт має бути ефективним у досягненні своєї мети, еальність та можливість його виконання, враховуючи існуючі соціально-економічні умови.

9. Моніторинг і оцінка впливу. Проведення моніторингу і оцінки впливу прийняття законодавчих актів на суспільство, економіку та правову систему [2, с. 31].

Ці критерії допомагають забезпечити, що законодавчі акти є якісними, ефективними та зрозумілими для всіх зацікавлених сторін, що сприяє підвищенню правової стабільності та правопорядку в країні.

Нормотворчість є складним і багатограним процесом, який може стикатися з різноманітними проблемами та викликами. Деякі з них включають:

1. Політичні впливи. Часто політичні інтереси можуть впливати на процес розробки законодавства, що може призводити до прийняття неприйнятних рішень або змін в законодавстві. Зміни в уряді та політичні кризи можуть призвести до затримок у розробці законопроектів або навіть до відкликання законодавчих

ініціатив.

2. Соціальні виклики. Різні соціальні групи та інтереси можуть мати різні погляди на проблеми, що призводять до складнощів у досягненні консенсусу. Недостатня участь громадськості у процесі нормотворчості може призвести до прийняття рішень, які не відповідають потребам громадян.

3. Технічні виклики. Законодавство може бути надмірно складним або містити надмірну кількість норм, що ускладнює його реалізацію та виконання. Швидкі технологічні зміни та соціальні виклики можуть вимагати частих змін та оновлень законодавства.

4. Юридичні проблеми. Нестача спеціалізованої юридичної експертизи (не всі законодавчі ініціативи можуть бути належним чином оцінені з юридичної точки зору). Незбалансованість між законами (може виникнути конфлікт між різними законами або відсутність консолідації юридичних норм).

5. Економічні виклики. Недостатнє фінансування для реалізації норм законодавства може призвести до їх невиконання або неефективного впровадження. Законодавство може впливати на бізнес-середовище, що вимагає уважного балансу між регулюванням та підтримкою економічного зростання.

6. Міжнародні виклики. Потреба у врахуванні міжнародних стандартів. Законодавство може вимагати відповідності міжнародним стандартам, що може ускладнити процес його прийняття [24, с. 65 - 66].

Ці проблеми та виклики вимагають комплексного підходу та уважного аналізу для забезпечення ефективного та справедливого законодавчого процесу. Особливу увагу слід звертати на забезпечення участі громадськості та забезпечення прав і свобод громадян у процесі розробки та прийняття законів.

Нормотворчість є важливою складовою правової системи будь-якої країни, і її вдосконалення може значно підвищити ефективність, якість і легітимність законодавства. Ось деякі шляхи вдосконалення нормотворчого процесу:

1. Підвищення відкритості та прозорості: забезпечення відкритості та доступності інформації про законопроекти, обговорення та прийняття законодавчих актів; публічні консультації з громадськістю та іншими зацікавленими сторонами.

2. Забезпечення участі громадян і громадськості: впровадження механізмів залучення громадськості до процесу розробки законопроектів і обговорення нормативних актів; організація публічних слухань та консультацій з громадськістю.

3. Спрощення процедур розробки і прийняття законів: зменшення бюрократичних перешкод у процесі прийняття законів; встановлення чітких термінів для обговорення законодавчих ініціатив та прийняття рішень.

4. Запровадження ефективної системи експертної оцінки: використання спеціалізованих юридичних і економічних експертів для оцінки законопроектів; аналіз впливу законодавчих актів на різні сектори економіки та суспільства.

5. Підвищення кваліфікації учасників нормотворчого процесу: проведення тренінгів та семінарів для законодавців і представників виконавчої влади з питань законодавчої техніки та процедур; забезпечення доступу до новітніх підходів і практик у нормотворчості.

6. Впровадження системи моніторингу та оцінки результативності законодавства: створення механізмів для оцінки впливу прийнятих законів на суспільство, економіку та інші сектори; проведення регулярного моніторингу виконання законодавства та його впливу на практику.

7. Узгодження міжнародних стандартів та практик: адаптація міжнародних норм і стандартів до національної законодавчої бази; забезпечення відповідності законодавства міжнародним зобов'язанням країни.

8. Забезпечення правової стабільності і прогнозованості: зменшення кількості змін в законодавстві, які призводять до правової нестабільності; планування і передбачення можливих змін в законодавстві заздалегідь [7, с. 32 -33].

Ці шляхи дозволять покращити якість та ефективність нормотворчого процесу, зробити його більш прозорим і відкритим для громадськості, а також забезпечити відповідність законодавства міжнародним стандартам та потребам суспільства.

ВИСНОВКИ

Нормотворчість є важливою складовою суспільного розвитку і функціонування країни, оскільки вона визначає правове середовище, в якому діють громадяни, бізнес та влада.

Нормотворчість відрізняється від законотворчості. Законотворчість — це процес, що виконується вищими представницькими органами держави або всім народом для прийняття, зміни або скасування нормативно-правових актів вищої юридичної сили, які називаються законами. В Україні законотворчість здійснюється Верховною Радою (Парламентом) або народом. Законотворчість є важливою складовою правотворчості. Результатом нормотворчості може бути будь-який нормативно-правовий акт, в той час як результатом законотворчості є лише закон.

Нормотворчість не є статичним процесом. Вона постійно вдосконалюється і адаптується до змін у суспільстві. Ефективність нормотворчості залежить від багатьох факторів, включаючи професіоналізм законодавців, участь громадськості у процесі створення норм та наявність зворотного зв'язку між владою і суспільством. В Україні процес нормотворчості особливо актуальний в умовах реформування правової системи та інтеграції до міжнародних правових стандартів.

Нормотворча діяльність базується на певних принципах, які забезпечують її ефективність, законність і відповідність потребам суспільства. Принципи нормотворчої діяльності виступають як основні правила та керівні ідеї, які спрямовують і регулюють процес створення правових норм. Дотримання цих принципів є необхідною умовою для забезпечення якості та справедливості законодавства.

Функції правотворчості є важливими елементами діяльності компетентних органів у сфері встановлення, зміни та скасування правових норм. Вони спрямовані на забезпечення стабільності та адаптації правової системи до вимог суспільства і потреб часу, що важливо для забезпечення правопорядку та правової держави.

Класифікація правотворчості дозволяє систематизувати різні аспекти створення правових норм, що сприяє кращому розумінню та ефективному

функціонуванню правової системи. Це також допомагає визначити специфіку правотворчої діяльності в різних контекстах і підходах, враховуючи особливості суб'єктів, методів, характеру, способів, території дії та часу прийняття правових норм.

Кожна зі стадій нормотворчого процесу має важливе значення для забезпечення якості та ефективності прийнятих нормативно-правових актів. Дотримання послідовності та вимог на кожній стадії сприяє створенню обґрунтованих, зрозумілих і дієвих правових норм, які відповідають реальним потребам суспільства. Це також забезпечує прозорість та відкритість нормотворчого процесу, підвищує довіру громадян до законодавства та правових інститутів.

Нормотворчий процес передбачає участь різних суб'єктів, кожен з яких виконує певну роль і має конкретні повноваження в межах своєї компетенції. Учасники нормотворчого процесу можуть бути класифіковані за різними критеріями, такими як рівень їх участі, тип компетенції, організаційна структура тощо. Їх взаємодія і спільна робота забезпечують ефективність і легітимність процесу створення правових норм. Різноманітність учасників нормотворчого процесу забезпечує його комплексність, всебічність і відповідність реальним потребам суспільства.

Важливим критерієм оцінки якості правотворчого процесу є його техніко-юридична досконалість. Проблеми у сфері нормотворчості, такі як політичні впливи, соціальні розбіжності, технічні труднощі, юридичні колізії, економічні обмеження та інші, є важливими аспектами, які потребують уваги і вдосконалення. Зокрема, для вирішення цих проблем можна розглядати впровадження прозорих механізмів участі громадськості, спрощення процедур розробки законодавства, підвищення кваліфікації учасників нормотворчого процесу та використання сучасних методів моніторингу та оцінки ефективності законодавства.

Для успішного функціонування правової системи важливо забезпечити відповідність законодавства міжнародним стандартам, захист прав і свобод громадян та забезпечення правової стабільності.

Нормотворчість потребує постійного вдосконалення та адаптації до змін у суспільстві та економіці. Лише таким чином можна забезпечити ефективність і справедливість правової системи, що відповідає сучасним викликам та потребам

суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабкіна О. В. Теорія держави і права у схемах і визначеннях : навч. посіб. Київ : МАУП, 2004. 144 с.
2. Баймуратов М. О. Нормотворча діяльність органів місцевого самоврядування України: проблемні питання. *Науковий вісник Академії муніципального управління*. Серія: Право. 2011. Вип. 2. С. 21–39.
3. Баран А. Нормотворення і правотворення: співвідношення понять та теоретичне обґрунтування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2021. № 4. С. 175 - 182.
4. Безпалова О. І. Відомча адміністративна нормотворчість як елемент механізму реалізації правоохоронної функції держави. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 1. С. 61–67.
5. Ведерников Ю.А. Теорія держави та права : навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2005. 224 с.
6. Волинка К.Г. Загальна теорія держави і права : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2003. 240 с.
7. Вороніна І. М. Теоретико-методологічні засади вдосконалення відомчої нормотворчості в умовах трансформації перехідного суспільства. *Право і суспільство*. 2015. № 5. С. 29–34.
8. Дзюбенко О. Л. Теоретичний аспект відомчої нормотворчості. *Право і суспільство*. 2009. № 4. С. 12-16.
9. Загальна теорія держави і права : навчальний посібник / за ред. В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2000. 320 с.
10. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред. М.В. Цвіка. Харків : Право, 2015. 584 с.
11. Кельман М. С., Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права : підручник. Київ : Кондор, 2006. 477 с.
12. Лепех Ю. Питання про співвідношення понять «правотворчість» та «нормотворчість». *Вісник Національного університету «Львівська*

- політехніка». Юридичні науки. 2016. № 855. С. 225–231.
13. Михалюк С. Правотворчість як складова державного управління. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2009. № 1. С. 191–197.
14. Ничка Ю. Підзаконна правотворчість: загальнотеоретична характеристика. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2015. Вип. 61. С. 45–49.
15. Петришина М. Загальна характеристика нормотворчого процесу в органах місцевого самоврядування в Україні. *Право України*. 2010. № 4. С. 329–335.
16. Плавич В. П. Феномен нормотворчості та його співвідношення із суміжними категоріями: правотворчість, законотворчість; правотворчий та законотворчий процеси. *Право і держава*. 2013. Вип. 62. С. 11–16.
17. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навчальний посібник. Львів: Край, 2008. 224 с.
18. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник. Київ : Алерта, 2013. 524 с
19. Скрипнюк О., Федоренко В. Правотворчість Президента України та її нормопроектне забезпечення: питання теорії і практики. *Право України*. 2011. № 2. С. 168–179.
20. Теорія держави і права : навчальний посібник / за заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 368 с.
21. Теорія держави і права : підручник / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2014. 366 с.
22. Теорія держави і права : підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Київ : Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
23. Чабур С.В. Види правотворчості за суб'єктним критерієм. *Правова держава*. 2017. № 25. С. 32–38.
24. Шевченко Г. Проблеми нормотворчої діяльності суб'єктів нормотворення. *Юридичний журнал*. 2008. № 3. С. 62–68.
25. Шевчук О. А. Організаційно-правові засади нормотворчості центральних органів виконавчої влади в Україні. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 117. С. 239–249.

Схожість

Джерела з Інтернету

862

1	https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/dissertation/4615/disertaciya-na-zdobuttya-nakovogo-stupenya-kandidata-ri	134 джерела	2.4%
2	https://journal-nam.com.ua/index.php/journal/issue/download/25/41	86 джерел	2.32%
3	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/10838/Vidomcha%20normotvorchist%20v%20Ukraini	48 джерел	2.03%
4	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11434/1/%d0%91%d0%91%d0%9b_%d0%9f%d0%9e%d0%9a%d0%90%с	44 джерела	2.01%
5	https://vdocuments.com.br/-pravopueteduua-a-files-a-lic2016bac.html	29 джерел	1.91%
6	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9667/1/%d0%a2%d0%94%d0%9f_%d0%bf%d1%80%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0...		1.83%
7	http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/4385/1/%d0%a2%d0%9f%d0%9f%d0%97_%d0%bd%d0%b0%d0%b2%d1%8	2 джерела	1.54%
8	https://www.bibliofond.ru/view.aspx?id=884865		1.25%
9	http://faculty-law-polytec.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/03/zbirnyk-tez-2020.pdf	34 джерела	1.11%
10	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/2020/kzpd/p3.pdf	2 джерела	1.09%
11	https://er.dduvs.in.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/12995/%d0%a2%d0%94%d0%9f_%d0%bc%d1%80_%d1%81	10 джерел	1.05%
12	http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2014/1/%d0%91%d0%91%d0%9b_%d0%9f%d0%9e%d0%9a%d0%90%d0%96%d0...		1.01%
13	https://kttidip.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/83/2024/02/tdp-zfn-sr.pdf	4 джерела	0.92%
14	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/l21.4.pdf	4 джерела	0.86%
15	https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/2948/1/MR_normoproektualna.pdf		0.84%
16	http://instzak.rada.gov.ua/uploads/documents/31647.doc		0.82%
17	http://www.geum.ru/next/art-112902.php	23 джерела	0.82%
18	http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/7806	2 джерела	0.8%
19	http://dspace.onu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/29727/1/85-87.pdf		0.78%
20	http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35440/1/%d0%b4%d0%b8%d1%81%d0%b5%d1%80%d1%82%d0%b0%с	36 джерел	0.76%

21	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/7025/2/%d0%90%d0%9f%20%d0%a2%d0%94%d0%9f_%d0%bf%d0%be%	3 джерела	0.76%
22	https://kursovi.com.ua/shop/teoriya-derzhavi-ta-prava/kursova-vidomcha-normotvorchist-v-ukraini	15 джерел	0.76%
23	http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/15016/1/dysertatsia_melnychuk_sm.pdf		0.74%
24	https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ac12af3a-310c-4b40-8aef-48aa90af7990/content		0.72%
25	http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/20812/1/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%	15 джерел	0.66%
26	http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/dbfc396f139e49202401f4d68e08eb9a.pdf		0.66%
27	http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/4/44.pdf	54 джерела	0.66%
28	http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/970/1/Samilo_Theory_of_state_and_law.pdf	5 джерел	0.6%
29	https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/45165/1/Kravchuk_State_property_manag-Monogr.pdf		0.6%
30	http://repository.sspu.sumy.ua/bitstream/123456789/7302/1/%d0%a2%d0%be%d0%bc-1.pdf		0.6%
31	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/74572	2 джерела	0.6%
32	https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/483/vypusk102019r.pdf		0.6%
33	https://shag.com.ua/robocha-programa-navchalenoyi-disciplini-teoriya-derjavi-ta-pr.html?page=4	4 джерела	0.6%
34	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/0919/9.3.pdf	4 джерела	0.6%
35	http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/3_2020/3_2020.pdf	17 джерел	0.57%
36	http://lib.pnu.edu.ua/elibrary-res.php?a=1&nom=4		0.57%
37	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4984/Yurydychnyi%20protse%20istoriia%20teoriia%20praktika...		0.57%
38	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/k2/NewF/11/1/d.pdf		0.55%
39	http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7905/%d0%a1%d0%b2%d1%96%d1%80%d0%ba%d0%be.pdf?is...	2 джерела	0.55%
40	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5808/Pidhotovka%20politseiskykh%20v%20umovakh%	6 джерел	0.55%
41	http://idpnan.org.ua/files/2019/makarenko-l.o.-teoretiko-metodologichni-aspekti-piznannya-ta-formuvannya-pravovoyi-kulturi...		0.55%
42	https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/7450/1/normotv-diyaln_20-05-MAKET.pdf		0.55%

43	http://dndi.mvs.gov.ua/files/pdf/dissertation_Grishko_O_M.pdf	0.55%
44	http://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/1327/%d0%97%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%97	2 джерела 0.55%
45	http://lib.pnu.edu.ua/elibrary-res.php?a=%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D...	0.53%
46	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/nmm/2020/kzpd/r10.4.pdf	0.53%
47	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7185/Salmanova_Legal%20Acts%20within%20the%20	20 джерел 0.51%
48	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9676/1/1660038085948129.pdf	2 джерела 0.51%
49	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/73035	0.49%
50	https://studopedia.ru/19_333351_soderzhatelnyy-modul--teoriya-prava.html	8 джерел 0.49%
51	https://docs.mgu.edu.ua/docs/vchen_rada/disertacii/shambura_dis.pdf	0.49%
52	https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/dissertation/10274/disertaciyna-robota-na-zdobuttya-naukovogo-stupenya-d	3 джерела 0.49%
53	https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/301fa466-55bd-4d2b-b60d-c5a21e79d4fb/content	2 джерела 0.49%
54	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/1115/8.1.pdf	3 джерела 0.49%
55	http://tri.org.ua/?predmet=30&pnn=85	0.47%
56	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20846/%d0%90%d0%bf%d0%b0%d0%bd%d0%b0%d1%81%d0%b5%d0%bd%...	0.47%
57	http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/77934	0.43%
58	http://www.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/abiturient/pvv_2018/pvv07_kyrulo.pdf	0.43%
59	https://nadoest.com/navchalenij-posibnik-kiyiv-2013-075-8-bbk-74-204-11-67ya7-d13-stor-5	4 джерела 0.43%
60	http://www.nvppp.in.ua/vip/2021/5/part_2/5-2_2021.pdf	2 джерела 0.41%
61	http://www.nvppp.in.ua/vip/2022/5/5_2022.pdf	0.41%
62	https://mydisser.com/en/catalog/view/6/347/8011.html	0.41%
63	https://kttidip.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/83/2024/02/tdp-dfn.pdf	0.41%
64	http://referat-ok.com.ua/pravo/organizaciino-pravove-zabezpechennya-bezpeki-diyalnosti-pracivnikiv-ovs-ukrajini	3 джерела 0.41%

65	https://ur.snau.edu.ua/wp-content/uploads/2023/12/%D0%9E%D0%9A4.pdf	0.41%
66	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9353/Administratyvno%20pravovi%20zasady%20diialnosti%2...	0.41%
67	https://uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/33609	0.41%
68	https://fdocuments.net/document/-2-314.html	2 джерела 0.41%
69	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/12084/1/%d0%9a%d0%9f_%d0%bf%d0%be%d0%ba%d0%b0%d0%b6%d1	3 джерела 0.41%
70	https://bibl.com.ua/pravo/3733/index.html?page=8	0.41%
71	http://studcon.org/funkciyi-derzhavy	7 джерел 0.41%
72	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/47492/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0...	0.39%
73	https://openarchive.nure.ua/bitstream/document/13438/1/diss_Tereshchuk_20.pdf	0.39%
74	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/47488/1/%d0%9c%d0%b5%d1%82%d0%be%d0%b4%d0%b8%d1%87%d0%b...	0.39%
75	http://geum.ru/next/art-259326.leaf-5.php	2 джерела 0.39%
76	http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/19379/1/%d0%b7%d0%b1%d1%96%d1%80%d0%bd%d0%b8%d0%ba%20%d0...	0.39%
77	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/science/rada/dissertations/26/3.pdf	2 джерела 0.39%
78	http://www.pui.if.ua/sites/default/files/material/ebook/5.pdf	0.37%
79	https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/library/student/lectures/2020/kzpd/z/zl7.3.pdf	8 джерел 0.37%
80	http://refleader.ru/polatybewqasrna.html	48 джерел 0.37%
81	http://docplayer.net/86514144-Elektronne-naukove-fahove-vidannya-yuridichniy-naukoviy-elektronniy-zhurnal.html	0.37%
82	http://jure.in.ua/node/1723	0.37%
83	http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/6689/Teoriia%20derzhavy%20i%20prava_pidruchnyk	2 джерела 0.37%
84	https://uchika.in.ua/na-pravah-rukopisu.html?page=8	0.37%
85	https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/2004/1/%d0%a2%d0%9f%d0%9f%d0%94%d0%a3%20%d0%bf%d0%be%d	2 джерела 0.35%
86	http://law.karazin.ua/resources/doks/prohrama_fakhovykh_vyprobuvan_do_aspirantury_081_pravo_2021.pdf	0.35%

87	http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/56159/2/disertaciyna-robota-na-zdobuttya-naukovogo-stupenya-doktora-yuridichnikh-nauk...	0.35%
88	https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/11672	2 джерела 0.35%
89	http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/5_2023/5_2023.pdf	0.35%
90	http://www.naiiu.kiev.ua/vstupnikam/programi-vstupnih-viprobuvan/programi-dlya-pidgotovki-do-vstupnih-viprobu...	3 джерела 0.35%
91	http://www.naiiu.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-konstitucijnogo-ta-mizhnarodnogo-prava/navchalno-metodich...	0.33%
92	http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/2219/1/18_2021.pdf	0.33%
93	http://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18697	0.33%
94	https://web.ccu.gov.ua/sites/default/files/library/zahyst_suverenitetu_terytorialnoyi_cilisnosti_i_nacionalnoyi_bezpeky_yak_spil...	0.33%
95	https://gigabaza.ru/doc/136551-pall.html	0.33%
96	http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7763/Naichuk-A.-Markitantov-V.-Politychna-teoriia-derzhavy.pdf?i...	0.33%
97	http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2021/2/31.pdf	6 джерел 0.33%
98	http://lduvs.edu.ua/wp-content/uploads/Docs/vysnik/viduvs-2017-2(povn_text).pdf	0.33%
99	https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4604b793-0ac4-4778-aa9e-8407e10adab2/content	2 джерела 0.33%
100	https://shron1.chtyvo.org.ua/Melnyk_Pavlo/Kryminalno-pravove_zabezpechennia_protydij_orhanizovaniy_zlochynnost...	3 джерела 0.31%
101	https://www.naurok.com.ua/robocha-programa-osnovi-pravoznavstva-dlya-molodshih-specialistiv-specialnosti-budivni...	8 джерел 0.29%
102	http://lsej.org.ua/7_2021/49.pdf	8 джерел 0.29%
103	https://r.donnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1577/VJNR_2020_6_2.pdf?isAllowed=y&sequence=1	0.27%
104	https://infopedia.su/4x2065.html	3 джерела 0.25%
105	https://maup.com.ua/assets/files/dis/olijnik/olijnik-disertaciya.pdf	25 джерел 0.25%
106	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/20780/%d0%9f%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be%d0%b7%d0%b0%d...	2 джерела 0.25%
107	https://docplayer.net/66281500-Ministerstvo-osviti-i-nauki-ukrayini-nacionalniy-universitet-odeska-yuridichna-akade...	2 джерела 0.23%
108	https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f540ddf9-3aea-4d55-8271-b6122cfdad10/content	5 джерел 0.23%

109	https://studfile.net/preview/5776785/page:10	0.23%
110	http://idpnan.org.ua/files/fil-i.m.-kriminalno-pravova-ta-kriminologichna-protidiya-nenalejnomu-vikonannyu-profesiy	3 джерел 0.21%
111	https://mon.gov.ua/storage/app/media/05.%2001.%202021/VO%202021/07/22/ZVO.Vidkr.MU.rozv.lyud.Ukr.01.22.07-09	6 джерел 0.18%
112	http://library.khpg.org/files/docs/1243608338.doc	0.16%
113	http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/123456789/12452/%d0%9f%d1%80%d0%b0%d0%b2%d0%be%d0%b7%d0%bd%d0%b0%...	0.16%
114	https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15771121953340.pdf	0.16%
115	https://studfile.net/preview/8176946	7 джерел 0.16%
116	https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/62033/1/%d0%9c%d0%b0%d0%b3%d1%96%d1%81%d1%82%d0%b5%d1%80%d	6 джерел 0.16%
117	https://www.mnau.edu.ua/files/nauk_prof_konf_zbirnyk-tez-27-10-23.pdf	0.16%
118	http://ni.biz.ua/11/11_19/11_195362_formi-organizatsii-zhizni-obshchestva.html	0.16%
119	http://vuzlib.com.ua/articles/book/7237-Rozvitok_tvorchikh_zd%D1%96bnostej/1.html	0.16%
120	http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/52883/2/dysertacyanazdobuttyanaukovogostepenyadoktorafilosofiyikovalchuksv.pdf	0.16%
121	http://kropivnitsky.maup.com.ua/assets/files/23-11-21_zbirnik-naukovih-prac-i-materialiv_ci-maup-kropivnickij(1).pdf	0.16%